

Huvudman  
Pysslingen Förskolor och Skolor AB  
Organisationsnummer: 5560354309  
[jennie-ann.mattsson@academedia.se](mailto:jennie-ann.mattsson@academedia.se)

2023-06-27  
Dnr SI 2022:6164

Rector  
[karin.elfving@innovitaskolan.se](mailto:karin.elfving@innovitaskolan.se)

# Beslut

---

efter tematisk kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning vid Innovitaskolan Falun med Pysslingen Förskolor och Skolor AB som huvudman

## Inledning

---

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning på Innovitaskolan Falun. Syftet är att granska skolors arbete för att skapa en tillgänglig lärmiljö som en del i en inkluderande utbildning, med särskilt fokus på de utmaningar i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. Granskningen inriktas mot grundskolans årskurser 7-9.

## Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. I bilaga 1 och 2 återfinns fakta om skolan samt mer information om hur granskningen genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas. En skriftlig redovisning av utvecklingsarbetet begärs då också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning kan Skolinspektionen lämna framåtsyftande kommentarer.

## Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Innovitaskolan Falun i följande utsträckning:

***I vilken utsträckning skapar rektor förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas?***

Rektor skapar i låg utsträckning förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver formulera och förankra en tydlig målsättning för skolans arbete med att skapa tillgängliga lärmiljöer, utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter, så att ett systematiskt och kontinuerligt arbete med att identifiera och åtgärda hinder i skolans olika lärmiljöer kan utvecklas.
- Rektorn behöver utifrån sin kunskap om personalens kompetens se till att personalen kontinuerligt får möjlighet att stärka sin förståelse och kompetens avseende de hinder som kan uppstå i mötet med lärmiljön för

elever med neuropsykiatriska svårigheter, samt hur sådana hinder kan förebyggas och åtgärdas i undervisningen.

***I vilken utsträckning präglas undervisningen av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas?***

Undervisningen präglas i flera delar av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärare behöver, under ledning av rektorn och i samverkan med personal i elevhälsan, utveckla arbetet ytterligare med att skapa en pedagogiskt tillgänglig undervisning, utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.
- Lärare och personal i elevhälsan behöver, under ledning av rektorn, stärka sin samverkan i arbetet med att skapa en socialt tillgänglig lärmiljö som motverkar negativa attityder till olikhet.
- Lärare behöver, under ledning av rektorn och i samråd med elevhälsan, se till att fysiska tillgänglighetsaspekter alltid tas i beaktande vid planering och utformning av undervisningen, utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

### Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 22 december 2023 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till [dokument.goteborg@skolinspektionen.se](mailto:dokument.goteborg@skolinspektionen.se) eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2022:6164) i de handlingar som sänds in samt ange skolans och huvudmannens namn.

## Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

### I vilken utsträckning skapar rektor förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas?

Inom detta område granskas hur rektor förankrar en värdegrund som bygger på alla elevers lika värde där olikheter ses som en tillgång och där ett tillgänglighetsperspektiv finns med vid relevanta beslut. Vidare granskas om rektor leder ett systematiskt arbete för en tillgänglig lärmiljö som särskilt motverkar de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. I det ingår att organisera verksamheten så att nödvändiga förändringar möjliggörs samt att rektor skapar förutsättningar för att personalen ska kunna implementera nyvunna kunskaper i ett kollegialt lärande.

Området omfattar även om rektor identifierar behov av kompetensutveckling och ser till att åtgärder vidtas för att stärka personalens kompetens i att upptäcka och undanröja hinder kopplade till neuropsykiatriska svårigheter i elevernas lärmiljö samt om rektor skapar förutsättningar för personalen att delta i sådan kompetensutveckling.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektor skapar i låg utsträckning förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn ännu inte har förankrat en tydlig målsättning för skolans arbete med att skapa en tillgänglig utbildning. Däremot förmedlar rektorn en viljeriktning som innebär att elevers behov sätts i fokus. Vidare leder inte rektorn något systematiskt arbete för att identifiera och åtgärda hinder i lärmiljön, även om rektorn har initierat vissa utvecklingsinsatser. Till en viss del har rektorn definierat roller och ansvarsfördelning i arbetet med att skapa tillgänglighet, men detta är ännu inte helt implementerat. Bedömningen grundar sig också i att rektorn delvis har identifierat ett kompetensutvecklingsbehov. Däremot har rektorn ännu inte initierat några insatser för att stärka personalens kompetens om tillgängliga lärmiljöer och de hinder som kan uppstå i mötet med lärmiljön för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

#### *Målsättning och arbetsprocesser*

Granskningen visar att rektorn ännu inte har förankrat en tydlig målsättning för skolans arbete med att skapa en tillgänglig utbildning, men att rektorn däremot har förmedlat en viljeriktning som innebär att elevers behov sätts i fokus. I intervju med rektorn och inkommen dokumentation framkommer att rektorn identifierat ett behov av en ökad samsyn bland personalen, avseende bland annat tillgängliga

lärmiljöer. Samtidigt säger sig inte rektorn ha uttalat en tydlig målsättning om att nå en ökad tillgänglighet, men väl en ökad samsyn. Rektorn beskriver vidare att skolledningen, det vill säga rektorn och biträdande rektorn, delger sin syn på skolans arbete utifrån skolans värdegrund och en elevsyn som innebär att elevers olika behov ska stå i fokus. Av inkommen dokumentation och intervju med personal i elevhälsan framgår dock att de inom elevhälsoteamet, som leds av rektorn, har satt upp mål för elevhälsans arbete som innefattar ett arbete för en ökad tillgänglighet. Lärare berättar emellertid att rektorn inte har presenterat någon tydlig målsättning kring tillgängliga lärmiljöer för dem. Däremot beskriver lärare att de uppfattar att rektorn uttrycker en vilja som handlar om att alla elever ska ha en bra skoltillvaro, så att elever exempelvis inte hamnar utanför.

Vidare visar granskningen att rektorn inte leder något systematiskt arbete för att identifiera och åtgärda hinder i lärmiljön, även om vissa utvecklingsinsatser har initierats. Av intervjuer med rektorn och personal i elevhälsan framgår att en förstelärare i samverkan med elevhälsan har kartlagt tillgängligheten i skolans lärmiljöer, under ett tidigare läsår. Utifrån den kartläggningen framkom ett behov av att utveckla den fysiska lärmiljön. Vidare framgår av inkommen dokumentation att rektorn påbörjade ett arbete kring tillgängliga lärmiljöer under höstterminen 2022 i samverkan med biträdande rektorer, elevhälsa och arbetslagsledare, utifrån ett fokus på den fysiska lärmiljön. Personal i elevhälsan berättar att nya möbler har köpts in, men att arbetet med tillgängliga lärmiljöer inte har fullföljts utan att det fortsatt behöver utvecklas. De berättar emellertid också att nya förstelärare fått i uppdrag att utveckla skolans arbete utifrån Innovitamodellens koncept, där arbetet med tillgänglighet ska ingå. Detta har dock medfört att personal i elevhälsan inte längre upplever sig som lika involverade i det övergripande tillgänglighetsarbetet utan mer kring insatser på individnivå. Personal i elevhälsan beskriver dock att det finns många goda idéer på skolan och att de inom elevhälsan pratar om viktiga saker som rör tillgänglighet. Det handlar bland annat om tillgång till material i undervisningen och att undervisningen ska vara utformad på ett likvärdigt sätt. De säger samtidigt att det här är saker som de har pratat om på skolan under flera år, utan att verkligen fullfölja arbetet så att det leder till förändring. Vilka metoder rektorn har för att ta reda på vilka hinder som uppstår i lärmiljön för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter och hur dessa bäst kan avhjälpas, är enligt personal i elevhälsan oklart för dem. Rektorn säger dock att skolledningen har påbörjat ett arbete med att utforma en mer långsiktig plan för tillgänglighetsarbetet. Enligt rektorn ska planen ta sin utgångspunkt i det arbete som är påbörjat av förstelärare, men som vid tiden för Skolinspektionens besök ännu inte presenterats. Planen ska omsättas i ett konkret arbete som involverar all personal under höstterminen.

Av inkommen dokumentation och intervjuer med rektorn och personal i elevhälsan framgår vidare att de tillsammans har identifierat ett behov av att öka elevers motivation och lust till att lära och att de därför också behöver arbeta för att öka till-

gängligheten i skolans lärmiljöer. På vilka olika sätt och med vilken systematik framgår dock inte, men en insats som rektorn har beslutat om är att prova en så kallad flexenhet. Det innebär att de under vårterminen har gett vissa elever, däribland elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, möjlighet att få stöd av behöriga lärare i vad de beskriver som en lugn miljö under två förmiddagar per vecka. Syftet är enligt rektorn att flexenheten ska fungera som en del av en tillgänglig lärmiljö där elever tillfälligt kan stärkas i sitt lärande, men att det inte ska vara en lösning där enskilda elever får all sin undervisning. Även personal i elevhälsan beskriver syftet på liknande sätt och betonar vikten av att flexenheten ska fungera som en del av en inkluderande utbildning. De säger vidare att stöd i flexenheten särskilt har riktats till elever vars behov de tidigare inte lyckats möta, varav en del elever har haft omfattande frånvaro under perioder. Enligt elevhälsans personal har de främst varit involverade i utformningen av flexenheten initialt och de har då kartlagt elevers behov. De har dock inte involverats i hur arbetet fungerar efterhand som det konkreta arbetet tagits över av ett par lärare. Enligt rektorn ska arbetet emellertid följas upp, innan rektorn fattar beslut om eventuell utökning av flexenheten. I intervjuer med rektorn, personal i elevhälsan och lärare framkommer att lärare är av olika uppfattning om vad flexenheten ska syfta till. En del lärare säger att detta inte är tydligt förmedlat och att de inte har fått information om syftet. De beskriver vidare att flexenheten har startats utan att de först gemensamt har identifierat vilka svårigheter som undervisningen eventuellt ger upphov till och som de därmed behöver avhjälpa, samt hur det kan göras på bästa sätt. Lärare säger även att de snarare behöver arbeta mer tillsammans med att utforma insatser i klassrummen som bidrar till att alla elever kan vara en del av klassrumsmiljön.

Granskningen visar även att ansvarsfördelning och roller är delvis definierade, men att dessa ännu inte är helt implementerade. Av inkommen dokumentation och intervjuer med rektorn och personal i elevhälsan framgår att rektorn tillsammans med personal i elevhälsan har arbetat med att tydliggöra elevhälsans uppdrag och ansvar i förhållande till deras olika roller under innevarande läsår. Enligt rektorn har det funnits olika uppfattning om olika professioners roller och ansvar och därför behövde ansvarsfördelningen tydliggöras. Rektorn säger vidare att ansvarsfördelningen behöver förtydligas ytterligare och att det är ett pågående arbete. Skolledningen har exempelvis uppmärksammat att både lärare och personal i elevhälsan oftare fokuserar på individnivå snarare än att lyfta tillgänglighetsfrågor till en mer organisatorisk nivå. Genom att tydliggöra vilka funktioner i elevhälsan som ansvarar för att kartlägga hinder på en mer övergripande nivå säger rektorn att det också kan skapa förutsättningar för att kunna följa upp arbetet med det utpekade ansvarsområdet. Enligt rektorn finns det även en struktur för mentorers ansvar, som bland annat omfattar att sprida information om elevers behov till alla undervisande lärare. Även lärare och personal i elevhälsan beskriver detta och säger vidare att det är mentors ansvar att ha kontakt med vårdnadshavare. Enligt lärare har de

en mer frekvent kontakt med vårdnadshavare till elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Det framgår emellertid också av intervjuerna att förutsättningarna skiljer sig åt mellan lärare, då en del av dem sällan träffar sina mentorselever. Rektorn beskriver att de behöver arbeta med att utveckla vilket ansvar som ingår i mentorsuppdraget. Detta dels för att förutsättningarna skiljer sig åt och dels för att säkerställa att information om elevers behov förmedlas även till de lärare som inte arbetar full tid på skolan.

Härtill visar granskningen att rektorn endast till en viss del skapar förutsättningar för kollegial samverkan som rör frågor om tillgängliga lärmiljöer. Av intervjuer med rektorn, personal i elevhälsan och lärare framgår att det finns tid avsatt för utveckling av verksamheten under ett mötestillfälle per vecka, då all personal på skolan deltar. De mötestillfällena har dock inte fokuserat på tillgängliga lärmiljöer under innevarande läsår. Enligt rektorn lyfter de däremot ofta frågor om tillgängliga lärmiljöer inom elevhälsan, men i de samtalen ingår inte lärare och rektorn säger att kommunikationen mellan elevhälsan och lärare behöver stärkas. Vidare är det inom elevhälsan endast elevhälsans specialpedagogiska personal som beskriver att de ofta pratar om tillgänglighet sinsemellan. I intervju med lärare framkommer att alla lärare som undervisar i årskurserna sju till nio bildar ett arbetslag, som träffas en gång per vecka. Flertalet av lärarna undervisar dock enbart i en årskurs och inom respektive årskurs bildar de ett årskursarbetslag. Enligt lärare är det främst inom årskursarbetslaget som de diskuterar utformning av lärmiljö. Därför är deras samverkan mellan årskurserna så begränsad att de inte har insikt i varandras arbete och att de på så sätt heller inte tar stöd av varandra i arbetet. Både lärare och personal i elevhälsan beskriver vidare att deras samverkan sinsemellan företrädesvis utgår från enskilda elevers behov i olika klasser. Lärare säger visserligen att de får ett bra stöd av speciallärare i utformningen av undervisningen för enskilda elever, men att det däremot inte finns avsatt tid för möten eller samverkan på en övergripande nivå. De beskriver även att skolledningen behöver ta ett generellt omtag kring skolans mötes- och arbetsformer, för att tydliggöra för all personal vad olika möten ska syfta till och hur de kan samverka sinsemellan.

#### *Kompetensutveckling*

Granskningen visar att rektorn delvis arbetar för att identifiera lärares kompetensutvecklingsbehov och att det sker genom samtal och lektionsobservationer. I intervju med rektorn och lärare framkommer att rektorn samtalat med personal om deras kompetenser, exempelvis i samband med nyanställning. Vidare berättar rektorn att den biträdande rektorn gör lektionsobservationer i årskurserna sju till nio och att de inom skolledningen diskuterar vad som då framkommer. Observationerna har bland annat fokuserat på hur lärare arbetar med struktur och att anpassa undervisningen. Det är dock bara några av lärarna som säger att de har haft besök i sin undervisning. Andra lärare säger att rektorn inte kan ha skapat sig en bild av deras kompetens utifrån lektionsobservationer, då deras lektioner inte har blivit besökta. Rektorn beskriver att flertalet lärare har en relativt god kompetens inom

området, men att kunskapen inte alltid är omsatt i praktiskt arbete. Kompetensen skiljer sig också åt mellan personalen och enligt rektorn finns det ett visst behov av att öka kunskapen om neuropsykiatriska svårigheter generellt i lärarkollegiet.

Granskningen visar emellertid att rektorn ännu inte har initierat några kompetensutvecklingsinsatser för att stärka personalens kompetens om tillgängliga lärmiljöer och de hinder som kan uppstå i mötet med lärmiljön för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Av intervju med rektorn framkommer att rektorn inte har fattat beslut om kompetensutvecklingsinsatser som rör tillgänglighet eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Eftersom personalens kompetens och erfarenheter skiljer sig åt, och rektorn ser ett behov av en ökad samsyn för att kunna utforma tillgängliga lärmiljöer, har rektorn däremot fattat beslut om att lärare ska auskultera hos varandra som en kompetenshöjande insats. På så sätt ska lärare kunna ta inspiration av varandra i fråga om exempelvis lektionsupplägg och klassrumsmöblering. Såväl lärare som personal i elevhälsan berättar dock att alla lärare ännu inte har genomfört någon auskultation hos en kollega. Enligt lärare har de under tidigare läsår fått interna kompetenshöjande insatser av skolans specialpedagog och de har även haft ett nära samarbete med Specialpedagogiska skolmyndigheten. Personal i elevhälsan berättar att när de har föreslagit för rektorn att de kan hålla en föreläsning om exempelvis läs- och skrivsvårigheter, då har de också fått göra det. Enligt elevhälsans personal utgår dock inte sådana initiativ från ett samlat grepp som initierats av rektorn. De berättar vidare att de tidvis har läst litteratur, bland annat om att arbeta för ökad skolnärvaro, men säger sig vara osäkra på vad det ska leda till eftersom insatser inte alltid fullföljs. Både lärare och personal i elevhälsan berättar även att de under tidigare läsår har fått viss kompetensutveckling om skillnader i resultat för flickor och pojkar. De insatserna relaterade dock inte till på vilka olika sätt neuropsykiatriska svårigheter kan yttra sig för flickor respektive pojkar.

## Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver formulera och förankra en tydlig målsättning för skolans arbete med att skapa tillgängliga lärmiljöer utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter, så att ett systematiskt och kontinuerligt arbete med att identifiera och åtgärda hinder i skolans olika lärmiljöer kan utvecklas.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn ännu inte har förankrat en tydlig målsättning när det gäller skolans arbete med att skapa tillgängliga lärmiljöer. Visserligen har rektorn initierat vissa utvecklingsinsatser, men dessa utgår inte från en tydlig målsättning som förmedlats till all personal och som ligger till grund för ett



systematiskt arbete. Vidare har både förstelärare och personal i elevhälsan uppdrag som omfattar skolans tillgänglighetsarbete, samtidigt som skolledningen arbetar för att utveckla en mer långsiktig plan. Så länge det inte finns en förankrad målsättning med arbetet och en tydlig ledning ser Skolinspektionen dock att det finns en risk för att tillgänglighetsarbetet genomförs på ett mer slumpmässigt sätt som inte säkerställer att hinder i lärmiljön identifieras och åtgärdas på en övergripande nivå.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn fullföljer det påbörjade arbetet med att utveckla en långsiktig plan för skolans tillgänglighetsarbete och att rektorn även formulerar en tydlig målsättning för det samlade arbetet. För att kunna formulera en välgrundad målsättning kan rektorn förslagsvis ta stöd av förstelärare och personal i elevhälsan och även efterfråga lärares erfarenheter av att undervisa elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter i skolans olika lärmiljöer. Målsättningen behöver sedan förankras bland all personal på skolan. Som en del av rektorns långsiktiga plan är det vidare av vikt att rektorn utvecklar och tydliggör skolans arbete med att fortlöpande kartlägga pedagogisk, social och fysisk tillgänglighet på såväl individ-, grupp- och organisationsnivå, samt hur arbetet ska följas upp.

- Rektorn behöver utifrån sin kunskap om personalens kompetens se till att personalen kontinuerligt får möjlighet att stärka sin förståelse och kompetens avseende de hinder som kan uppstå i mötet med lärmiljön för elever med neuropsykiatriska svårigheter, samt hur sådana hinder kan förebyggas och åtgärdas i undervisningen.

Skolinspektionens granskning visar visserligen att flera lärare har erfarenhet och kompetens om neuropsykiatriska svårigheter, men samtidigt har rektorn identifierat att det finns ett generellt behov av att utveckla lärares kompetens inom området. Rektorn har däremot inte initierat några kompetensutvecklingsinsatser för att möta de behoven. På så sätt har rektorn ännu inte sett till att personalen har fått möjlighet att utveckla sina kunskaper om de hinder som kan uppstå i mötet med lärmiljön för elever med neuropsykiatriska svårigheter, samt hur sådana hinder kan förebyggas. Personalen har heller inte utvecklat sina kunskaper om på vilka olika sätt som svårigheter kan yttra sig för pojkar respektive flickor, vilket riskerar att leda till att en del hinder eller svårigheter förblir oupptäckta.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn initierar kompetensutvecklingsinsatser om tillgängliga lärmiljöer utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter. Arbetet kan exempelvis inledas genom att rektorn i samverkan med specialpedagogen leder ett samtal i arbetslaget för årskurs sju till nio om lärares arbete med att skapa tillgängliga lärmiljöer, utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter. På så sätt kan lärares olika kompetenser synliggöras och diskuteras och därmed utgöra en grund för en utvecklad samsyn, men också ligga till grund för vidare kompetensutvecklingsinsatser. Förslagsvis kan de kompetensutvecklingsinsatser som rektorn beslutar om, i samråd med personalen och utifrån de behov som

framkommer, initialt utgörs av interna insatser. Detta exempelvis genom att rektorn uppdrar åt såväl lärare som personal i elevhälsan att arbeta med kompetenshöjande insatser för sina kollegor. Försättningsvis kan också Specialpedagogiska skolmyndighetens nyligen reviderade digitala studiepaket om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ge personalen värdefull ny kunskap.

### I vilken utsträckning präglas undervisningen av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas?

Inom detta område granskas hur lärarna, tillsammans med specialpedagogisk personal, arbetar för att göra undervisningen pedagogiskt tillgänglig med särskilt fokus på neuropsykiatriska svårigheter. Granskningen omfattar vidare om lärarna arbetar med att skapa en motiverande och engagerande undervisning utifrån olika elevers behov.

Granskningen omfattar också om lärarna arbetar för en socialt tillgänglig undervisning genom att främja delaktighet, samspel och gemenskap. Detta innefattar om lärarna genomför undervisningen på ett sätt som underlättar sociala situationer utifrån kunskap om neuropsykiatriska svårigheter. Vidare om personalen ser till att olikheter framhålls som något positivt där eventuella negativa attityder kopplade till neuropsykiatriska svårigheter synliggörs och problematiseras.

Granskningen omfattar också om lärarna arbetar för en fysisk tillgänglig undervisning utifrån kunskap om neuropsykiatriska svårigheter, det vill säga att aspekter som ljus, ljud, luft, visuell miljö och framkomlighet är omhändertagna och ordnade för att ge stöd till elevernas lärande.

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen präglas i flera delar av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att flertalet lärare tar reda på elevers behov, och utgår från den kunskapen vid utformningen av undervisningen. Undervisningen är överlag också utformad på ett strukturerat sätt som bland annat ger elever möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Samtidigt framkommer att det råder skillnader mellan lärare som innebär att undervisningen inte fullt ut är pedagogiskt tillgänglig, utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter. Genom relationsskapande aktiviteter där elevers olikheter kan fungera som en tillgång arbetar lärare för att främja en socialt tillgänglig lärmiljö, men endast genom en begränsad samverkan med elevhälsan. Lärare utformar och genomför företrädesvis också undervisningen på ett sätt som främjar samspel och underlättar sociala situationer för elever. Bedömningen grundar sig

även i att lärare tar den fysiska lärmiljön i beaktande i olika hög grad, när de planerar och genomför undervisningen.

#### *Pedagogisk tillgänglighet*

Granskningen visar att flertalet lärare informerar sig om elevers olika behov och att de tar sedan hänsyn till dessa behov vid utformningen av undervisningen. Vidare tar en del lärare sin utgångspunkt i tidigare erfarenheter och kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter. I intervjuer med lärare, personal i elevhälsan och rektorn framkommer att lärare får kännedom om elevers behov i samband med överlämningar vid stadie- och årskursövergångar. Inför årskurs sju, då elever oftast får flera nya lärare, hålls överlämningen redan under vårterminen och elever som behöver förberedas inför förändringar kommer ofta också på besök för att träffa sin blivande mentor. Enligt lärare informerar de sig vidare om elevers behov i samband med utvecklingssamtal, och för elever som är i behov av olika stödinsatser har de återkommande möten och en kontinuerlig kontakt med elever och vårdnadshavare för att kunna göra anpassningar på individnivå. Personal i elevhälsan beskriver att mentorer har avstämningar med elever för att stämma av hur beslutade stödinsatser fungerar. Utöver avstämning av olika stödinsatser, såsom extra anpassningar, finns det enligt rektorn inte några gemensamma rutiner kring hur lärare fångar upp elevers behov. Enligt elever brukar både mentorn och andra lärare, dock inte alla, fråga dem om hur de tycker att det fungerar i undervisningen. Lärare berättar vidare att de i möjligaste mån fördelar mentorskapet inom respektive årskurs på ett sådant sätt att lärarens kompetenser motsvarar det område där en elev har svårigheter. Exempelvis blir läraren i svenska mentor för elever med läs- och skrivsvårigheter. Vidare beskriver flera lärare att de utformar sin undervisning utifrån sin kunskap om, och erfarenhet av, att ha undervisat elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Det visar sig till exempel genom hur de arbetar för att skapa struktur och förutsägbarhet i undervisningen.

Granskningen visar vidare att lärare företrädesvis utformar undervisningen på ett strukturerat sätt, men att all undervisning ännu inte är pedagogiskt tillgänglig för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Av samtliga intervjuer och lektionsobservationer framgår att flera lärare utgår från en övergripande lektionsstruktur. Här ingår att lärare samlar in elevers mobiler, ser till att elever sitter på bestämda platser och att de presenterar lektionens innehåll i text och tal. Någon lärare säger sig också arbeta med bildstöd. Enligt lärare har de tidigare utformat ett gemensamt arbete inom arbetslaget för högstadiet för att skapa en struktur i undervisningen, vilket har mynnat ut i ett gemensamt dokument. Lärare säger emellertid att detta ännu inte har implementerats och att de gör olika, vilket de bland annat märker när de vikarierar för varandra. Av lektionsobservationer och intervjuer med rektorn och personal i elevhälsan framgår också att lärare i olika utsträckning arbetar för att göra undervisningen pedagogiskt tillgänglig. Exempelvis berättar rektorn att det är ett krav att lärare använder skolans digitala lärplattform för att lägga upp sin planering och olika uppgifter. Vidare kan lärare skapa länkar

för att elever ska kunna få texter upplästa, men enligt rektorn gör lärare olika och därmed är ännu inte undervisningen helt likvärdig. Personal i elevhälsan beskriver vidare att det inte är alla lärare som på ett tydligt sätt förmedlar vad eleverna ska göra, hur länge eller tillsammans med vem. De säger att den otydligheten leder till att en del elever väljer att inte göra något alls under lektioner. Personal i elevhälsan berättar emellertid också att flera av lärarna är duktiga på att ge extra anpassningar och att individanpassa undervisningen, genom att exempelvis tillhandahålla visuellt stöd och utforma uppgifter på olika nivåer. Samtidigt säger de att en del lärare behöver mer stöd i sitt arbete för att kunna möta elevers olika behov. Flera lärare säger sig också ha ett gott samarbete med speciallärare gällande undervisningens utformning relaterat till elevers individuella behov och kunskapsutveckling. Enligt intervju med elever är dock inte alla lärares undervisning anpassad på ett sådant sätt att de klarar att bibehålla koncentrationen, exempelvis har en del lärare långa genomgångar och alla lärare ger inte eleverna ett anpassat stöd.

Härutöver visar granskningen att lärare varierar elevers möjligheter att visa sina kunskaper, genom olika och delvis också anpassade sätt. I intervju med lärare framkommer att de möjliggör för elever att visa sina kunskaper på olika sätt. Exempelvis kan elever med koncentrationssvårigheter få text uppläst eller få göra muntliga prov. Lärare säger också att de tänker på hur prov konstrueras och att flickor respektive pojkar gynnas på olika sätt beroende av redovisningsform, och att de därför försöker variera möjligheterna. Enligt lärare skulle de dock kunna lära mer av varandra för att de inte ska fastna vid att elever ska visa sina kunskaper genom enbart prov. Av intervju med elevhälsans personal framgår att specialpedagogen bland annat bistår lärare i att skapa anpassade prov. Vidare beskriver rektorn att lärare till en viss del också förlitar sig till de bedömningssituationer som skapas inom ramen för undervisningen. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer framkom dock att alla provtillfällen inte är anpassade på ett sätt som ger goda förutsättningar för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Exempelvis pratar elever och ställer frågor rakt ut till läraren under ett provtillfälle och efterhand som elever blir klara börjar de prata sinsemellan. Elever går även in och ut ur klassrummet, vilket påverkar andra elevers möjligheter till arbetsro och koncentration.

#### *Social tillgänglighet*

Granskningen visar att lärare regelbundet arbetar för att stärka den sociala lärmiljön, genom relationsstärkande aktiviteter där elevers olikheter kan fungera som en tillgång. Av inkommen dokumentation och samtliga intervjuer med personal och elever framgår att samtliga elever i en årskurs utgör en klass. Under flertalet lektioner är eleverna i varje årskurs uppdelade i två grupper, men i vissa ämnen är de indelade i tre grupper. Rektorn berättar att det är de lärare som träffar eleverna mycket och känner eleverna väl som styr gruppindelningar. Enligt lärare är en utgångspunkt för gruppindelningarna att elever ska känna sig trygga inom gruppen och att mer stöd kan riktas till en grupp, i de fall stödbehovet är större inom en specifik grupp. De beskriver även att vissa elever alltid får vara i A- respektive B-

gruppen, därför att de eleverna har svårt för förändringar. I intervjuer med både elever och personal framkommer att skoldagen inleds varje morgon med så kallad trygghetstid under 20 minuter. Enligt en del lärare syftar tiden till att skapa trygghet kring vad som ska ske under skoldagen, vilket kan vara särskilt viktigt för elever som behöver en förutsägbarhet. Vidare ingår att lära känna varandra inom gruppen. De berättar även att det är den läraren som ska hålla i dagens första lektion för respektive grupp som också håller i trygghetstiden. Såväl lärare som personal i elevhälsan och rektorn beskriver dock att trygghetstiden utformas och används på olika sätt och att det behövs ett omtag för att formulera ett gemensamt syfte och nå en likvärdighet i arbetet.

Vidare ingår att anordna klassens dag ett par gånger per läsår som en del i arbetet med att skapa trygghet och gemenskap inom respektive årskurs. Elever berättar att de då kan göra utflykter och enligt lärare handlar aktiviteterna om att elever ska utvecklas både som individer och som personer i gemenskap med andra. De berättar även att personal i elevhälsan kan medverka under sådana aktiviteter. Vidare genomför skolan kontinuerligt aktiviteter inom varje årskurs som omfattar praktisk-estetiska uttrycksformer, där eleverna ansvarar för exempelvis teaterföreställningar och musikaliska uppsättningar. De beskriver att arbetet utformas så att elever kan få olika, men ändå betydelsefulla, roller utifrån sina förmågor. Exempelvis genom att antingen uppträda eller ha uppgifter bakom scen. Rektorn, lärare och personal i elevhälsan säger också att elever på så sätt kan få större möjlighet att variera arbetssätt och arbeta utifrån sina respektive styrkor.

Granskningen visar dock att lärare endast delvis samverkar med elevhälsan kring frågor som rör social tillgänglighet och attityder till olikhet. Flertalet lärare säger att de inte har erfarenhet av att elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter har utsatts för negativa attityder av andra, men enligt lärare i en årskurs har det förekommit. Även rektorn berättar att det råder utmaningar kring den sociala tillhörigheten i en årskurs, där det tillkommit många nya i personalen. Enligt lärare har elever kränkt varandra, vilket har hanterats enligt skolans rutiner för kränkingsärenden. Vidare beskriver lärare att de har arbetat mycket med gruppstärkande samtal och samarbetsövningar och att de även gjort förändringar i gruppammansättningar. Eleverna i den specifika årskursen har även bestämda placeringar i matsalen. Däremot berättar lärare att detta arbete inte har omfattats av en kontinuerlig samverkan med personal i elevhälsan, även om kuratorn och specialpedagogen involverats till viss del i slutet av läsåret.

Granskningen visar här till att lärare i huvudsak utformar och genomför undervisningen på ett sätt som främjar samspel och underlättar sociala situationer för elever. Av samtliga genomförda intervjuer framgår att elever har bestämda placeringar hos i stort sett alla lärare. Enligt lärare är det vidare de som beslutar om vilka elever som ska arbeta tillsammans vid par- och gruppuppgifter. Lärare berättar att de tänker igenom vilka elever som ska arbeta tillsammans, för att det ska bli en bra

grupp där alla elever kan bidra utifrån sina förmågor så att elever också ser varandras styrkor. Även under de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomfört är det lärare som delar in elever i grupper och under gruppdiskussioner kommer alla elever till tals. Elever berättar att de ofta arbetar både enskilt och i grupp under lektioner. Vidare beskriver personal i elevhälsan att lärare exempelvis arbetar enligt EPA modellen (Enskilt, Par, Alla) och ser till så att alla elevers röster ska kunna bli hörda, även de elever som inte räcker upp handen. De säger emellertid också att det finns skillnader mellan lärare och det hade behövts en ökad samverkan så att lärare får del av varandras goda exempel.

#### *Fysisk tillgänglighet*

Granskningen visar att lärare till en viss del och i olika hög grad tar den fysiska lärmiljön i beaktande när de planerar och genomför undervisningen, och att alla klassrum inte är utformade på ett sätt som främjar en fysisk tillgänglighet utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter. Av intervjuer med lärare och personal i elevhälsan framgår att varje årskurs har två hemklassrum där eleverna har flera av sina lektioner. Ett par lärare berättar att de har möblerat klassrummen på liknande sätt så att elever ska känna igen sig och sitta på samma platser oavsett klassrum. Eleverna har bestämda platser och någon lärare berättar att en del elever med neuropsykiatriska svårigheter alltid sitter vid samma plats, även om övriga elever i klassen byter platser. Vidare beskriver lärare i en årskurs att de har arbetat med att skala av de visuella intrycken genom att exempelvis ta ner saker från väggarna och inte ha öppna bokhyllor. Även personal i elevhälsan beskriver detta och säger att lärare på så sätt har arbetat för att skapa en lugn lärmiljö. De berättar samtidigt att motsvarande anpassningar i den fysiska lärmiljön inte har genomförts i klassrum för andra årskurser. I en del klassrum har lärare dock ställt i ordning platser med skärmar där elever kan sitta och arbeta och elever har även tillgång till hörselkåpor, vilket också framgår av Skolinspektionens lektionsobservationer. Rektorn berättar också att de har köpt in hörlurar så att elever ska kunna använda datorernas funktioner och hjälpmedel. Vidare säger rektorn att både lärare och speciallärare ger elever stöd i användandet av digitala hjälpmedel, men att en del elever inte vill märka ut sig och arbeta på annat sätt än klasskamraterna. Ingen av de intervjuade eleverna säger sig använda hjälpmedel såsom exempelvis hörselkåpor. De berättar även att de upplever att de har arbetsro på flertalet lektioner men inte på alla, och att det beror på i vilken utsträckning lärare säger till elever som stör. Att det råder skillnader i fråga om att lärare ser till att det råder arbetsro visar sig också under Skolinspektionens lektionsobservationer.

I samtliga intervjuer med personal framkommer att den fysiska lärmiljön ger upphov till vissa hinder. Som framgått ovan har ett visst arbete påbörjats för att förbättra den fysiska lärmiljön genom vissa inköp av möbler, men arbetet har ännu inte fullföljts. Rektorn berättar även att de har få grupprum, vilket gör att de delvis behöver utnyttja korridorer genom att försöka möblera och skärma av så att elever

ska kunna arbeta ostört. Lärare säger att de trots detta har svårt att skapa möjligheter för att elever ska kunna gå undan och tidvis arbeta i mindre sammanhang.

## Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärare behöver, under ledning av rektorn och i samverkan med personal i elevhälsan, utveckla arbetet ytterligare med att skapa en pedagogiskt tillgänglig undervisning, utifrån ett fokus på elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter.

Skolinspektionens granskning visar visserligen att lärare företrädesvis arbetar med att utforma en strukturerad undervisning, vilket kan skapa både tydlighet och trygghet för elever som kan behöva denna typ av förutsägbarhet. Samtidigt framkommer att arbetet med att skapa en övergripande struktur, som främjar en likvärdigt anpassad undervisning, inte har implementerats fullt ut. Alla lärare har ännu inte utvecklat sitt arbete på ett sådant sätt att upplägg, arbetsformer och uppgifter blir fullt tillgängliga för alla elever, vilket riskerar att få till följd att alla elever inte kan tillgodogöra sig undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärare utvecklar den pedagogiska tillgängligheten i undervisningen ytterligare och att det görs i samverkan med såväl varandra som personal i elevhälsan. Detta förutsätter dock att rektorn skapar goda samverkansmöjligheter, genom planerade och kontinuerliga mötestillfällen. Exempelvis kan arbetslagstid kontinuerligt avsättas för att diskutera pedagogisk tillgänglighet på såväl individ- som gruppnivå. På så sätt kan gemensamma strategier för att skapa struktur och tydlighet utvecklas. Med stöd av skolans specialpedagog kan lärare utveckla arbetet med att ge instruktioner i enlighet med en tydliggörande pedagogik. Förslagsvis kan det också ingå att se över olika lärmaterial för att säkra att det är tillgängligt, överskådligt och begripligt i alla ämnen.

- Lärare och personal i elevhälsan behöver, under ledning av rektorn, stärka sin samverkan i arbetet med att skapa en socialt tillgänglig lärmiljö som motverkar negativa attityder till olikhet.

Skolinspektionens granskning visar att det pågår ett visst arbete på skolan för att främja en socialt tillgänglig lärmiljö, bland annat genom att lärare utformar vissa trygghets- och relationsstärkande aktiviteter. Det framgår emellertid också att det finns ett behov av en ökad samsyn kring delar av arbetets utformning och att det finns klasser på högstadiet där arbetet fortsatt behöver utvecklas. Samverkan med elevhälsan genomförs i begränsad omfattning. Sammantaget ser Skolinspektionen därmed en risk för att elever som kan ha svårt i det sociala samspelet inte ges likvärdiga förutsättningar till en trygg social lärmiljö i alla klasser.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärare och personal i elevhälsan stärker sin samverkan i arbetet med att utforma en socialt tillgänglig lärmiljö för alla elever. Arbetet kan till exempel inledas genom att personalen tillsammans, och under ledning av rektorn, diskuterar hur den så kallade trygghetstiden används av olika lärare. Med den kunskapen som grund kan lärare och personal i elevhälsan gemensamt komma fram till vad som är syftet med trygghetstiden. Personal i elevhälsan kan vidare bistå lärare med förslag på trygghetsskapande övningar för respektive årskurs eller grupp, med särskilt fokus på att motverka negativa attityder till elevers olikhet.

- Lärare behöver, under ledning av rektorn och i samråd med elevhälsan, se till att fysiska tillgänglighetsaspekter alltid tas i beaktande vid planering och utformning av undervisningen, utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Skolinspektionens granskning visar att lärare beaktar utformningen av den fysiska lärmiljön i olika utsträckning. Visserligen ser en del lärare till att möbleringen och elevers placering i klassrummen är densamma och en del lärare arbetar även aktivt med att skala ner de visuella intrycken och de har också ställt i ordning avskärmade arbetsplatser. Samtidigt framkommer att elever också möter lärmiljöer som inte är utformade på ett sätt som främjar den fysiska tillgängligheten och som bland annat kan ge upphov till svårigheter för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter att koncentrera sig.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärare, under ledning av rektorn och i samråd med elevhälsan, fullföljer det påbörjade arbetet med att förbättra den fysiska lärmiljön. Arbetet kan förslagsvis inledas genom att det arbete som redan har inletts, i form av inköp av nya möbler och hjälpmedel, följs upp. Detta för att få syn på vilka eventuella hinder i den fysiska lärmiljön som har avhjälpats och vilka hinder som kvarstår i skolans olika lärmiljöer. Lärare kan vidare delge varandra vilka hänsyn de tar till den fysiska lärmiljön när de utformar sin undervisning. För att synliggöra vilka anpassningar och förändringar som kan behövas vid planering och genomförande av undervisningen kan personalen gemensamt också utgå från olika situationer för lärande och ämnesspecifika utmaningar.



På Skolinspektionens vägnar

2023-06-27

**X** Katrin Söderlind

---

Katrin Söderlind

Beslutsfattare

Signerat av: Katrin Söderlind

2023-06-27

**X** Therése Mineur

---

Therése Mineur

Föredragande

Signerat av: Therése Mineur

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Lena Knutsson deltagit.

## Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Denna granskning genomförs i 30 skolor runt om i landet, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Innovitaskolan Falun belägen i Faluns kommun med Pysslingen Förskolor och Skolor AB som huvudman ingår i denna granskning. Enligt uppgifter från rektor går 549 elever på skolenheten, varav 171 elever i årskurs 7-9.

Skolinspektionen granskade Innovitaskolan Falun den 30 och 31 maj 2023. Granskningen genomfördes av utredarna Therése Mineur och Lena Knutsson.

## Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Elevintervjuer
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med elevhälsan
- En intervju med rektor
- Skriftlig information som har begärts in från rektorn
- Lektionsobservationer och observationer i lärmiljön

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från granskningen för faktakontroll.

Mer information om den tematiska kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolors arbete för en inkluderande utbildning - fokus på tillgänglighet i lärmiljön kopplat till neuropsykiatriska svårigheter \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/om-skolinspektionen/om-utbildningen/skolors-arbete-for-en-inkluderande-utbildning-fokus-pa-tillganglighet-i-larmiljon-kopplat-till-neuropsykiatriska-svarigheter)

## Bilaga 3: Författningsstöd

### Utgångspunkter

Utbildningen inom skolväsendet syftar enligt **skollagen** (2010:800) till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt **förarbetena** bör Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet (prop. 2009/10:165 s 221). Sådana förpliktelser finns bl.a. i **Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter** (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har även ratificerat **Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** (SÖ 2008:26). Enligt konventionen ska konventionsstaterna säkerställa bl.a. att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet. Skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov och personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet. Ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder ska erbjudas i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering (artikel 24). I **den allmänna kommentaren** till artikel 24 anges bl.a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande (Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10).

Bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bland annat funktionsnedsättning finns i **diskrimineringslagen** (1 kap. 8 § andra stycket skollagen). Med diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) avses, utöver bl.a. direkt och indirekt diskriminering, även bristande tillgänglighet – det vill säga

att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning (1 kap. 4 § diskrimineringslagen). Den som bedriver utbildning ska också bedriva ett förebyggande och främjande arbete och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett exempelvis kön eller funktionsnedsättning (3 kap. 1-3 och 16-17 §§ diskrimineringslagen).

### Tillgänglighet i lärmiljö och undervisning

Utbildningen i grundskolan syftar till att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 § skollagen). I bestämmelsens **förarbeten** konstateras bl.a. att elever är olika och har olika behov men alla har rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Skolgången ska därför anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Anpassningen får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta (prop. 2009/10:165 s 367).

Enligt **skollagen** ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten, verka för att utbildningen utvecklas och ansvara för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9-10 §§ skollagen). Rektorn ansvarar också för att ett kvalitetsarbete bedrivs vid skolenheten samt att detta genomförs under medverkan av personal och elever (4 kap. 4 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv, att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen samt att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Av **skollagen** följer att de elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen). Med funktionsnedsättning avses, enligt **förarbeten**, inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också exempelvis nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi. Den som har en funktionsnedsättning som medför

svårigheter att nå kunskapskraven ska inte bara ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148 s. 55).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 och 7-10 §§ skollagen). Enligt **skolförordningen** ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I **läroplanen** förtydligas att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov och skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lgr 22, 1 En likvärdig utbildning). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd samt samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska bl.a. ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar samt handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Enligt **skollagen** ska det finnas elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och som främst verkar förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar bl.a. för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Enligt **skollagen** ska det för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 § skollagen). Alla elever ska vidare tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).

## Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

**Utvecklingsområde 1:** Rektorn behöver formulera och förankra en tydlig målsättning för skolans arbete med att skapa tillgängliga lärmiljöer utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter, så att ett systematiskt och kontinuerligt arbete med att identifiera och åtgärda hinder i skolans olika lärmiljöer kan utvecklas.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

**Utvecklingsområde 2:** Rektorn behöver utifrån sin kunskap om personalens kompetens se till att personalen kontinuerligt får möjlighet att stärka sin förståelse och kompetens avseende de hinder som kan uppstå i mötet med lärmiljön för elever med neuropsykiatriska svårigheter, samt hur sådana hinder kan förebyggas och åtgärdas i undervisningen.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

|                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Utvecklingsområde 3:</b> Lärare behöver, under ledning av rektorn och i samverkan med personal i elevhälsan, utveckla arbetet ytterligare med att skapa en pedagogiskt tillgänglig undervisning, utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.                  |
| Redovisa vilka åtgärder som genomförts:                                                                                                                                                                                                                                  |
| Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:                                                                                                                                                                                               |
| Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:                                                                                                                                                                                                             |
| Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Utvecklingsområde 4:</b> Lärare och personal i elevhälsan behöver, under ledning av rektorn, stärka sin samverkan i arbetet med att skapa en socialt tillgänglig lärmiljö som motverkar negativa attityder till olikhet.                                              |
| Redovisa vilka åtgärder som genomförts:                                                                                                                                                                                                                                  |
| Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:                                                                                                                                                                                               |
| Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:                                                                                                                                                                                                             |
| Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Utvecklingsområde 5:</b> Lärare behöver, under ledning av rektorn och i samråd med elevhälsan, se till att fysiska tillgänglighetsaspekter alltid tas i beaktande vid planering och utformning av undervisningen, utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter. |
| Redovisa vilka åtgärder som genomförts:                                                                                                                                                                                                                                  |
| Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:                                                                                                                                                                                               |
| Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:                                                                                                                                                                                                             |
| Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:                                                                                                                                                                                                                    |